

FOAIA DIECEZANĂ

Organul eparhiei ortodoxe române a Caransebeșului

APARE DUMINECA

Prețul abonamentului:

Pe un an	18 Lei
Pe jumătate de an	9 "
Pe un pătr. de an	4 1/2 "
Un număr	35 bani

Manuscrisurile, cărțile, revistele, publicațiile periodice sau ziarele cari au schimbul cu „FOAIA DIECEZANĂ”, se trimit pe adresa: V. LOICHIȚA, redactor în Caransebeș, iar banii de prenumărațiune și inserțiuni: administrației „Tipografia și Librăria diecezană” în Caransebeș (județul Caraș-Severin), Telefon Nr. 30. Manuscrisurile nu se înapoiază.

Prețul inserțiunilor:

Pentru publicațiuni oficiale, concurse, edicte etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la 150 de cuvinte 10 Lei, până la 300 de cuvinte 15 Lei, de aci în sus 20 Lei.

CUVÂNTAREA

I. P. S. MITROPOLIT PRIMAT MIRON

roștită la instalarea I. P. S. Gurie Grosu ca arhiepiscop al Chișinăului și Hotinului în ziua de 15 Mai 1921.

*Preasfinții părinți
Domnilor Miniștri
Iubiți fii sufletești*

Când pentru întâiași dată atât ca oaspe, cât și ca mitropolit primat al României întregite am fericită să urc scara acestui tron arhiepiscopesc, o puternică emoție a sufletului meu mă îndeamnă să exclam împreună cu psalmistul „mare ești, Doamne, și minunate sunt lucrurile mâinilor Tale și nici un cuvânt nu este de ajuns spre lauda minunilor Tale”. Căci cu adevărat o minune dumnezeiască stă la temelia însufletitului praznic bisericesc național de astăzi, precum a stat și la temelia festivităților sărbate în aceste părți în ultimii trei ani.

Vechea Românie, micul regat al fraților noștri, a fost marea nădejde a Românilor de pretutindenea; mai ales a acelor din provinciile robite atâtor împărății străine. Marile popoare ale bătrânei Europe s'au încăierat într-o luptă mondială. Mica Românie nu putea rămâne nepăsătoare fiind preocupată de marele ideal al unirii naționale. Astfel a trebuit să intre în luptă alături de popoarele cari luptau pentru ideaturile omenimii și pentru unitatea națională a popoarelor robite. De partea lor era și nădejdea biruinței. Când România a intrat în războiu, ardelenilor și bucovinenilor li-a căzut o piatră de moară de pe suflet. Eu pe atunci în Banat cu sufletul plin de bucurie am zis sfetnicului meu de încredere: a suhat ceasul desrobirii noastre.

Dar bucuria nu ni-a fost deplină, căci în constelația politică de atunci credeam că frații din Basarabia vor trebui să rămâie și pe viitor în robie. Dar dreptul Dumnezeu, care conduce soarta popoarelor, astfel au încălecat pe cei ce stau piedică în calea Basarabenilor, în cât toc-

mai Basarabia a fost aceea, care cu lacrimi de bucurie mai întâi a căzut în brațele patriei mume, unindu-se cu ea. Această favorabilă întorsătură pentru moldovenii Basarabiei n'a presimțit-o nici cea mai ageră minte, nici cea mai isteată diplomație, ci a fost curat o minune dumnezeiască. Deci astăzi, când pentru întâiași dată mă aflu în mijlocul iubiților mei fii sufletești din Basarabia, simțesc de o plăcută datorință de a vă invita, ca împreună cu mine cu adâncă eucer-nicie să mulțumim lui Dumnezeu pentru acest mare dar, de care ne-a făcut părtași și înaintea sfântului său altar să făgăduim cu inimă curată că vom fi și pe viitor buni credincioși ai bisericii sale pravoslavnice, crescând în același duh pe fiii noștri și lăsând eredința, legea și limba românească, cu limba de moarte, scumpă moștenire nepoților noștri, fiind adânc convinși de adevărul cuprins în cuvintele psalmistului „În mormânt se vor întoarce nelegiuții, toate popoarele cari uită pe Dumnezeu (8, 17)“.

Dar nu pentru întâiași dată a dat pe aici astăzi un mitropolit al Bucureștiului. În curând se împlinesc 100 de ani de când petrecea în Chișinău vrednicul meu înaintaș Mitropolitul Ungro-Vlahiei Grigorie. Principatele dunărene erau ocupate de Ruși și mitropolitul Grigorie s'a opus rechiziționărilor samavolnice, de aceea generalul rus Marcovici l-a exilat, poruncindu-i „părăsind fără zăbavă orașul Bucureștiului să pleci spre sălășuire în Basarabia”. Păzind et aceea tendințele de rusificare ale elementului românesc a știut desvolda tactul și isteținea ca să aducă din Principate cărți rituale românești și să le împartă în sute de exemplare la bisericile basarabene; ba a început chiar a traduce el în românește cărți bisericești, după cum însuși zice, „ca să ajut neamului și fraților“.

Iar acum, după o sută de ani, vine dela București mitropolitul primat nu surghianit, ci cu fruntea ridicată ca suprem ierarh al tuturor Românilor și astfel și al bisericii din acest trumos colț de țară românească; vine nu exilat

de un general rus, ci împreună cu marele logofăt al treburilor bisericești sau cum îi zicem astăzi cu ministrul Cultelor, Domnul Octavian Goga, bine cunoscut în aceste părți din însuflețirea și nădejdea pe cari cu putere și dar de prooroc le-a propovăduit aici în cursul războiului, ca trimiși de M. Sa Regele tuturor Românilor ca să vă puie în frunte un ierarh național eșit din sânul vostru; vine acest mitropolit nu cu daruri materiale, cu trei galbeni în pungă, câți avea exilatul Grigorie când a plecat încoace, ci cu sufletul, cu inima plină de comori sufletești, de dragoste părintească din prisosul cărora să reverse și asupra iubiților fii credincioși din Moldova dintre Prut și Nistru.

Iubiți credincioși,

Înțeleptul Solomon ne spune în pildele sale 11—14: „cei ce nu au stăpânire, cad ca frunzile, iară mântuirea vine dela mulțimea celor cu bun sfat“. Călăuzit de adevărul acestor solomonice cuvinte, Sfântul Sinod al Bisericii autocefale ortodoxe române n'a putut lăsa în vacanță mai lungă scaunul arhiepiscopesc de aici, ci în interesul obștesc și în înțelegere cu ministerul Cultelor și cu Coroana țării a numit și întărit la locul acesta drept arhiepiscop titular și definitiv pe I. P. S. Sa părintele Gurie, față de care clerul și poporul de aici a avut ocazie a-și exprima încrederea sa.

PĂRINTE GURIE.

Când Domnul a trimis pe proorocul Iezechiel ca să popoveduiască cuvântul său, i-a zis: „Omule, du-te la casa lui Izraiel și propovăduiește cuvântul meu, căci eu nu te trimit la poporul ce are un grai străin și o limbă necunoscută, ci la casa lui Izraiel“; astfel îți zice și frăției Tale Sf. Sinod prin graiul meu. Așază-te în mijlocul Basarabienilor și le propovăduiește evanghelia lui Hristos nu în limbă străină, ci în dulcele graiu al părinților; nu cu frică, cu cutremur și cu temere de „Pohod na Sibir“, ci cu sufletul liber și cu însuflețirea curată, isvorită din datorința sfântă de a reintrona credința și cultura românească în toate colțurile acestui ținut, reinviind moștenirea lui Ștefan cel Mare și Sfânt, ca să o putem lăsa curată și românească moștenire urmașilor noștri.

Iubiți ascultători,

Astăzi, tocmai astăzi se împlinesc 100 de ani de când la mănăstirea de aici, Căpriana, întemeiată de Ștefan cel Mare s'a așezat lespedea pe un mormânt scump tuturor Românilor. Este mormântul marelui ierarh Gavriil Bănulescu Bodoni (mort 30 April 1821). Acest mare ierarh era, ca și mine, fiu al Ardealului, născut aproape de satul meu natal, în orașul Bistrița, unde am

petrecut copilăria și am studiat opt ani de zile, a fost dascăl la Năsăud, unde în curs de patru ani mi-am terminat studiile liceale. Ajuns ierarh al bisericii rusești, inima lui nici odată n'a încetat să bată pentru durerile neamului românesc. La 1812 alipită fiind Basarabia la Rusia, el a știut convinge Țarul pentru a întemeia această episcopie a Chișinăului și Hotinului, la care a fost numit exarh și mitropolit.

Viața bisericească din timpul păstoriei sale a fost totdeauna străbătută de duh românesc. La 1814 întemeiază o tipografie cu ucenici dela Neamțul Moldovii. El înființează și Seminariul de aici cu limba de propunere românească, cu un cuvânt episcopia avea caracter românesc. Eu mi-am ținut de datorință ca să ridic pe o clipă lespedea mormântului de la Căpriana ca să reinvie duhul românesc al marelui ardelean, carele de sigur prin graiul meu va străbate ca o ploaie mănoasă peste frumoasele plaiuri și bogatele văi ale mândrei Basarabii, făcând să înverzească și să înflorească iarăși câmpiile românești ale acestui colț de țară, pregătind o bogată roadă pentru biserică și cultura românească. Dela Bănulescu și până astăzi Basarabia n'a mai avut ierarh român; deci frăția Ta ca primul Român, fii un vrednic urmaș al exarhului și mitropolitului Gavriil Bănulescu, ca pe urma propovăduirilor noastre dela această instalare canonică și legală a sfaturilor ce ți le-am împărtășit în Sf. Sinod și pe urma muncii I. P. S. Tale și a împreună lucrătorilor în via Domnului, să se înfăptuiască cuvintele Mântuitorului Iisus ce le-a zis când a intrat în casa lui Zahei: „Astăzi s'a făcut mântuirea casei acesteia, căci fiul omului a venit să cerceteze și să facă fericit ceea ce era pierdut“ Luca 19,8.

PĂRINTE GURIE,

Fii vesel că poți exclama cu psalmistul: „Soartea mea a căzut într'un mod plăcut, căci mie mi-s'a dat o frumoasă moștenire“; da, este adevărat că la Chișinău ai cea mai frumoasă și mai bogată poziție din întreaga biserică românească; dar fii conștiu că ai și situația cea mai grea dintre toate, căci stăpânirea acum prăbușită țaristă a înabușit și înstrăinat sufletul românesc din multe părți ale acestei provincii, a rărit rândurile moștenilor lui Ștefan cel Mare, ducându-i pe mulți și colonizându-i până prin Caucaz și prin îndepărtata Siberie.

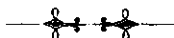
Biserica e acum datoare a conflua cu toți factorii pentru a recăștiga ce s'a pierdut în năzuințele noastre; n'avem față de nimenea nici o tendință agresivă, din contră, ca biserică nu trim toată simpatia față de vecinii noștri ruși cărora le dorim să le ajute Dumnezeu a-și reașeza țara iarăși în ogașe normale spre a putea

din nou propăși și înflori. Acest popor uriaș de 150 milioane este chemat a contribui și pe viitor în măsură însemnată la progresul lumii. El nu ne poate lua în nume de rău dacă noi Românii, o mână de oameni, nu putem admite să pierdem nici un suflet de om. Deci noi suntem datori memoriei strămoșilor noștri, lui Stefan cel Mare, a restatornicii în deplină curățenie țara lor. În năzuința noastră nu facem decât, vorba lui Mircea cel Bătrân: „Eu îmi apăr sărăcia și nevoile și neamul“, reparând nedreptățile strigătoare la cer, din trecut.

PĂRINTE GURIE,

Frății Tale se potrivesc cuvintele dela Moisi: „Tu ai ajuns uns, fiule, pe urma unei mași biruințe“; adevărat, dar să nu uii că atmosferile sociale înalte sunt încărcate de bacșii încrederii și al trufiei. Deci, în năzuințele Tale caută că acolo sus să nu-ți pierzi cumpătul, fii cu tact, cu răbdare, cu smerenie, căci numai smerenia susține durabil cele înalte. Mai ales în aceste timpuri de tranziție, de prefacere și de generală enervare se ivesc în mod firesc adese ori vederi contradictorii mai multe decât în împrejurări normale. Ascultă-i pe toți cu aceeași părintească bunăvoință, stavilește cu creștinească fertare și dragoste pornirile de răz-bunare, căci numai așa se ya putea desluși calea „media aurea“ care duce spre binele obștesc, fii însuși și îndeamnă pe toți împreună lucrătorii să fie blânzi, iertători, cu mâni curate, desinteresati și mai ales drepti față de toți, căci dreptatea garantează pacea și liniștea unei munci rodnice.

Cu aceste cuvinte îți încredințăm cu ziua de azi, în mod canonic și legal, credincioșii turmei din Basarabia, poruncindu-ți împreună cu psalmistul: „Păstorește-i și ridică-i veșnic“ actm și pururea. Amin.

Ziua eroilor la Caransebeș.

Se zice că este o lege a naturii, că orice neam, pentru că să-și poată vedea renașterea, — trebuie să urc o Golgotă. Dacă aceasta este adevărat, atunci Golgota scumpilor noștri morți în război, cu crucea și moartea din vârf, a fost cea mai grea. —

Neamul nostru și în trecut și-a avut eroii săi, pentru că și noi am trecut prin mari furtuni și vijelii istorice. Năvăliri de barbari, liturghii în limbi streine și cărmuiri asupritoare — din toate nenorocirile popoarelor am avut și noi partea noastră. Și am răzbit prin ele și prin toată urgia vremurilor. Am răzbit, pentru că

suntem un neam de ființe bărbătești cuminte, pentru că părinții noștri aveau credință în Dzeu și în propria lor hărnicie, pentru că ei luptând au știut să înfrunte viața și au putut feri casa noastră sufletească și trupească de apa ploilor, de revărsatul râurilor și de bătaia vânturilor istorice. Și în vinele epigonilor sângele lor nu s'a prefăcut în apă, căci la ceasul potrivit acești epigoni au dat dovada, că pentru credința lor într'un ideal, acărui realizare ei au înfăptuit-o, nu stau nici un moment pe gânduri ca să golească paharul suferințelor până 'n fund, dându-și răzând viața pentru el.

Și iată că din aceste temelii de sufletesc granit, Dzeu și vremea ne-a zidit pe noi un neam mare, cu fire proprie, cu rost de seamă azi în lume. Ne-a zidit din fierul calităților și credințelor noastre seculare. Ne-a încheșat din sângele moșilor, strămoșilor, părinților, fraților noștri, ce-a curs șiroaie pe câmpii pentru „Țară“, pentru „Domnul“, pentru legea strămoșească, pentru neam — *pentru noi, pentru urmași!*

Și a fost o minunată coincidență și o fericită inspirație, ca sărbătorirea lor să se fixeze tocmai pe ziua Înălțării Domnului, sărbătoarea, carea pentru noi creștinii este simbolul biruinții.

În vederea sărbării ce avea se urmeze, sf. Liturgie se ncepe la orele 8 $\frac{1}{2}$. Asistă toate autoritățile în frunte cu P. S. Sa Domnul episcop Dr. Iosif Tr. Badescu și colonel P. Dobriceanu. La ora 10 pornește litia cu Prea Sfinția Sa, asistat de protopresbiterii Spiridon Șandru și Gheorghe Petrescu, de preoții Gheorghe Noaghea și Teodor Șandru și de protodiaconii Dr. Cornel Cornean și Sabin Evuțian, de toate autoritățile și de o mulțime imensă, la crucea din piața principală, unde în cortul, de verdeață arume construit, după ce au amuțit și ultimele acorduri ale Innului nostru regal, se servește parastasul solemn pentru odihna sufletelor scumpilor noștri morți.

Se urcă apoi la tribună Dl colonel Dobriceanu, care într'o cuvântare entuziastă și plină de cald avânt, arată însemnătatea zilei — provocând tinerele generații, ca atunci când va fi lipsă, să urmeze exemplul dat. Vorbește apoi frumos profesorul Matei Armaș.

În fine ia cuvântul Prea Sfinția Sa, și într-o cuvântare plină de adânci învățături arată, că dacă neamul nostru și în trecut și-a avut eroii săi, atunci scumpii noștri din nemijlocitul trecut, au înțeles să încoroneze jertfa strămoșilor, jertfindu-și pentru ideal — ca și Mântuitorul — sângele. Ei ni-au câștigat averea, noi să căutăm s'o păzim de atac, de prăpastie, de venirea asupra noastră a altor neamuri, — căci trebuie să trăim, pentru că avem o mișiune încă de îndeplinit în lume.

Din piață pornește apoi mulțimea la cimiter, unde după ce cetește rugăciunea pentru odihna sufletului morților, și după ce însemnătatea zilei este din nou arătată printr-o avântată vorbire de secretarul consistorial Dr. Cornel Cornean, — se depun flori pe morminte. . . A fost un moment înălțător și ochii multora se umplu de lacrimi.

Sub simple morminte, veghiate de o cruce de lemn, străjuite de o salcie sau un salcâm, sau uitate în ogoare răscolite azi de fierul plugului, bazele lor sfinte odihnesc pretutindeni, — arătându-ne nouă urmașilor drumul Tisei și al Nistrului. Recunoștința nesfârșitului și de generații, cari prin acest sacrificiu vor trăi în libertate, poate singură răsplăti jertfa lor. —
Noi ne plecăm pioși capetele. i. p.

Conferințele învățătoarești din Caransebeș.

Învățătorii din Caraș-Severin și-au ținut anul acesta obicinuitele conferințe didactice în orașul nostru în zilele de 3—4 Iunie n. a. c.

La 9^{1/2}, s'a celebrat sf. Liturgie cu chemarea Duhului sfânt, fiind de față Prea S. Sa Dl Episcop Dr. Iosif Traian Badescu, învățătorii și un public numărös. Răspunsurile le-a cântat corul reuniunii de cântări sub conducerea Dlui Antoniu Sequens. După sf. Liturgie mulțimea în frunte cu muzica militară și cercetașii cu drapele s'a dus la liceul „Traian Doda”, unde sala de gimnastică, destul de spațioasă, de astădată s'a dovedit neîncăpătoare și o parte mare a publicului s'a întors acasă. E demn de însemnat interesul mare, arătat de publicul orașului nostru, față de străduințele și munca dascălilor.

Conferința s'a deschis de către iscusitul revizor al învățământului din județ, printr-o cuvântare admirabilă, care a câștigat inimile tuturor ascultătorilor. În cuvinte frumoase și așa de bine ticluite, Dl Ioan Mărilă scoate la suprafață personalitatea dascălului în munca de luminare a neamului. Dumnezeu a pus neamul românesc sentinela a orientului și dacă azi l'a mărit, l-a înălțat, i-a făcut și misiunea sa mai grea și mai însemnată. Munca dascălului român trebuie azi potențată, căci trebuie să dea neamului educația, care trebuie să-l ridice între popoarele cele mai de seamă. Nu principiile și ordonanțele ridică școala la nivelul cultural al masei, ci personalitatea dascălului și idealismul, de care dânsul a fost călăuzit în toate vremile. Dar ea munca de luminare să fie dusă la desăvârșire, se cere și o bază reală, ca să asigure existența muncitorului. Cultura științifică trebuie să fie și morală, ca să aibe tăria necesară unei vieți cinștite. Veselia, umorul, tactul pedagogic fac învățământul viu și școala iubită. De aceea neamul are nevoie de învățatori, fără griji materiale și cu pregătiri alese.

Salutul Dlui Mărilă adresat Prea S. Sale Dlui episcop Dr. Iosif Traian Badescu și I. P. C. Sale Dlui arhimandrit Filaret Musta, dă prilej multimei învățătorilor să-și manifeste prin nesfârșite ovații, călduroasa și sincera iubire și venerațiune, ce simțesc față de neînfricării stâlpi ai bisericii noastre și culturii noastre naționale.

Prea S. Sa adânc emoționat de iubirea manifestată, vorbește de legătura ce trebuie să existe între oameni și între școală și biserică. Luminătorii sâtelor trebuie să fie tari la suflet, căci dânsii trebuie să pună temelia, pe care se clădește societatea omenească în viitor. Dânsii trebuie să țină piept curentelor bolnave, ce străbat lumea dela o margine la alta, cari tind să nimicească ordinea și morala din societate, cari distrug temelia existenței neamului și credinței strămoșești. „Întrați și ieșiți prin ușa Mântuitorului, ca generațiile, ce trec prin mâinile Dvoastră, să fie gata a-și face pururea datoria față de lege, limbă și moșie”.

I. P. C. Sa Dl arhimandrit mulțumind pentru ovațiile aduse și pentru călduroasa manifestare de dragoste, arată că prin muncă și cumpăt a ajuns cu sănătate la frumoșii ani ai bătrâneții sale. Muncă cinștită și cumpătare în toate e sfatul ce-l dă tuturor.

Răspund apoi pe rând la salutul Dlui revizor reprezentanții instituțiilor. Dr. Cornel Cornean din partea „Asoc. culturale din Banat”, primarul F. Pauc din partea orașului, preotul romano-catolic G. Wetzel, cel izraelit Deutsch, L. Giess evangelic și Toth reformist, Dr. George Labonțiu din partea justiției, Dr. Petru Barbu din partea teologiei, Sabin Evuțian din partea liceului „Traian Doda, Ilie Orzescu din partea școlii normale și civile și Avram Neda vice-președ. Asociațiunii învățătorilor.

Întrându-se apoi în ordinea zilei, se dă cuvânt Dlui director al școlii primare din Caransebeș, *Gheorghe Neamțu*, care mai bine de o oră desvoaltă lucrarea sa, temeinic lucrată și bine argumentată: „Școala muncii”. Școala viitorului se bazează pe munca activă și continuă a elevului. Elevul ia în viitor rolul activ al învățătorului, având învățătorul să fie numai călăuză bună și îndrumătoare. Stăruie asupra lucrului manual, științelor reale și igienei. Să dezvoltăm inclinațiunile bune naturale ale elevului, ca să-l pregătim pentru viață prin dezvoltarea îndemnului de a se cultiva singur.

La fine face apoi mai multe propuneri de reformare a învățământului normal și primar, înmulțind numărul anilor de școală.

Fiind apoi timpul înaintat, discuția se lasă pentru ședința de a doua zi.

După ședința primă la orele 2^{1/2} a fost prânz comun la „Pomul Verde”, unde au luat parte vr'o 200 persoane în frunte cu Prea S. S. Domnul episcop Dr. Iosif Traian Badescu, I. P. C. Sa domnul arhimandrit Filaret Musta. Au mai luat parte: primarul orașului Dl Friderich Pauc, Dr. Cornel Cornean secretar consistorial, referentul senatului școlar Dl I. Pența, directorii Dr. Petru Barbu, Ilie Orzescu, Sabin Evuțian și domniile profesori ai teologiei, ai școlii normale și liceului.

S'a toastat pentru M. S. Regele, Dl ministru al instrucțiunii, P. S. S. Dl episcop Badescu, I. P. C. Sa Dl arhimandrit Filaret Musta, Dl primar al orașului, reprezentanții bisericilor romano-catolice și evanghelice, pentru Dl revizor Ion Mărilă și învățători.

Nu putem trece peste faptul, că proprietarul restaurantului, a căutat să speculeze momentul potrivit, încassând sume destul de mari pentru masa comună și în același timp, serviciul a lăsat mult de dorit.

Seara la orele nouă a fost un admirabil concert. Corul școlii normale sub conducerea dului profesor Antoniu Sequens a cântat cu multă precisiune mai multe cântece. Dl *V. Ardelean*, director al internatului Comunității de avere, a declamat cu cunoscutu-i talent doua poezii, iar orchestra soc. filharmonică sub conducerea dului F.

Pauck, a executat mai multe compoziții, cari au scerzat aplauzele nesfârșite ale mulțimii din sala, de cari s'a învrednicit și elevul de clasa II primară C. Căluțu prin declamarea poeziei *Sentinala Română*. Mulțămita bunăvoinței și sprijinului dat de către dl primar F. Pauck cu orchestra soc. filharmonică, dlui profesor *Sequens* și dlui V. Ardelean, concertul a reușit minunat și lumea satisfăcută a petrecut la joacă până la ziua.

A doua zi ședința se deschide la orele 8 $\frac{1}{2}$ dimineața. Se pune la ordinea zilei discuția asupra elaboratului „Școala muncii” al dlui G. Neamțu. S'au discutat și s'au scos la iveală multe chestiuni, cari sunt necesare școlai de azi.

Batrânul învățător *Gheorghe Dragoescu* din Orașuța, într'o formă bine îngrijită vorbește despre noile curente de educație școlară și socială. Citează din scriitori pedagogici străini mai de seamă și stăruie cu mult tocmă asupra comunismului. E de remarcă străduința dlui Dragoescu, munca și însuflețirea ce o dovoalță Domnia Sa și acum după o activitate dascălească de 44 ani. Îl vedem în toate adunările noastre venind cu ceva temeinic și frumos lucrat și am dori să-l vedem încă multă vreme tot așa, ca să servească de pildă atâtor puteri tinere. Dl *Avram Neda* directorul școlai primare din Reșița ne dă o dare de seamă asupra scrierilor pedagogice străine mai nouă, iar dl *Gheorghe Onae* cetește lucrarea dlui *Const. Liuba* asupra mișcării literaturii pedagogice dela noi.

Învățătorul *Favel Jumașca* din Caransebeș în lucrarea sa „Cultul limbii ca mijloc al unității noastre naționale” arată în cuvinte bine simțite că în predarea limbii în școală să nu ne mărginim la litera seacă ci să turnăm și însuflețire. Cere control la scrierea manualelor de școală și a cărților ce intră în biblioteca școlară, ca să se pună capăt speculei ce se face.

Dl subrevizor *Valeriu Sas* într'un raport amănunțit ne dă date interesante asupra dezvoltării și stării învățământului primar din județ.

La preluarea imperiului se aflau pe teritoriul județului nostru școale de stat cu limba de propunere maghiară în 71 comune cu 248 învățători, frecventate de 11.447 elevi dintre cari 3571 români. Învățătorii dela școalele de stat au fost în mare parte unguri, puțini nemți și 32 români. S'au numit la luarea imperiului la școalele de stat 101 învățători români. În total numărul învățătorilor la școalele de stat e azi de 236, iar 7 locuri sunt vacante.

Școalele confesionale sunt în 205 comune cu 176 posturi împlinite parte prin învățători, parte prin preoți și cursiști cu 59 posturi vacante.

Școale comunale sunt 176 cu 159 învățători români, 19 posturi vacante. Din aceste școale sunt 6 cu limba de propunere boemă, 9 germane, 15 sârbești.

În tot județul sunt 412 școale cu 446 învățători și 102 posturi vacante.

După masă la orele 3 se țin două prelegeri practice. Dna *Elisaveta Neamțu* propune clasei III de fete o bucată de cetire după principiile activismului și actualismului, dezvoltate de către dl G. Neamțu în lucrarea sa, iar dl *Rusalin Mulu* în legătura cu lucrarea „Cultul limbii” arată într'o povestire bine ticluită, cum se eliminează din limbă cuvintele străine.

A fost apoi o conferință intimă între învățători sub presiunea vice-președintelui „Asociațiunii județene”, unde deși nemulțămirile au fost arătate cu deosebită aprindere, totuși spre fala dascălimii nu s'au auzit cuvintele „dimisie în bloc” și nici „grevă”. Pe lângă toate su-

ferințele unei sărăcii proverbiale, s'a dat dovadă și acum că idealismul dascălesc n'a pierit, cu toate că întotdeauna ea și acum, dascălii au fost cei mai nerăsplățiți muncitori ai neamului.

Raportor.

Ș T I R I

Publicăm în fruntea numărului nostru de azi pentru istorica ei importanță, frumoasa cuvântare a Î. P. S. mitropolit primat Dr. E. Miron Cristea cu care a instalat în catedra arhiepiscopală a Chișinăului pe noul principe bisericesc al Basarabiei, Î. P. S. Gurie Grosu. În alte numere vom tipări și alte două cuvântări ale Î. P. S. Sale, una rostită la centenarul Dnului Tudor, iar a doua la așezarea în scaunul vlădicesc de Râmnic a P. S. Dr. Vartolomeu Stănescu, — cuvântări clădite și ele pe acelaș documentat fond istoric și național-cultural, și străbătute de avelaș duh patriotic și plin de un răpitor avânt, ca și alte cuvântări ale primatului Miron. Măiastra elocvență a Î. P. S. Sale, îl așează, de sigur, în rândul celor mai de seamă cuvântători ai bisericii ort. române contemporane.

Personale. Prea Sfinția Sa Domnul episcop diecezan Dr. Iosif Traian Badescu, a plecat Duminică în 30 Mai a. c. la București, ca să participe la ședințele Senatului. Prea Sfinția Sa se va reîntoarce la sfârșitul săptămânii viitoare la reședința Sa.

Principele Carol academician. În 25 Mai Dnii Onciul, președintele Academiei, și I. Negruzzi, secretarul general, s'au prezentat la palatul Cotroceni și au comunicat A. Sale Regale Principei moștenitor, că Academia Română l-a proclamat membru onorat în ședința plenară dela 17 Mai.

Dela Academia Română. Marți d. a. la ora 3 Academia Română, întrunită în sesiune generală, a ținut ședință solemnă pentru primirea în sinul ei a Dlui G. Bogdan-Duică. Dsa a cetit discursul său de recepțiune despre Titu Maiorescu. Dl S. Pușcariu a citit răspunsul la acest discurs. Au asistat la ședința mitropolitii Miron, Pimen și Nicolae și numeros public.

Serbare în amintirea eroilor. Ni se scrie: Duminică din 16/29 Mai a. c. a fost a zi de mare sărbătoare pentru comună *Ghilad*, căci în această zi s'a sfințit cu deosebită solemnitate monumentul ridicat în comună în amintirea celor 77 eroi.

La această serbare de pietate față de aceia, cari s'au jertfit pentru idealul neamului nostru au ținut să ia parte și P. O. D. potopresbiter actual A. Ghilezan. Dl primpretore al plasei Dr. Iancu precum și alți domai și doamne din Ciacova. Des de dimineața comuna a înbrăcat haină de sărbătoare, căci steagurile naționale și verdeața cu care era împodobită strada principală mai ales îi da aspectul solemn de mare praznic. În inimile tuturor Ghilezenilor dela mic până la mare se sălășlui-se ochul pietății față de toți aceia cari s'au săvârșit din lumea aceasta în crâncenul război și a căror amintire au eternizat-o vredniciei noștri conducători atât de frumos prin monumentul ridicat în mijlocul comunii și în apropierea s. bisericii. Stînății oaspeți au fost întâmpinați cu bucurie de poporul din comună, de școlarii rânduiți frumos de d. învățători, de corul „Doinei” și înaintea arcului triumfal dinaintea s. bisericii în cuvinte alese au fost binevențați de preotul local N. Chicomban. Serviciul

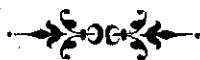
dumnezeesc s'a săvârșit prin P. O. D. ppresbiter și preoții locali cu deosebită solemnitate. La finea s. Liturghii eșind în procesiune la monument, s'a săvârșit sfințirea apei și a monumentului, încununat cu frumoase cununi de flori, după cari P. O. D. protopresbiter a ținut a frumoasă cuvântare, care a stors lacrimi din ochii ascultătorilor. O scenă duioasă, mișcătoare a fost când preoții au ridicat coliva alături de 2 invalizi, intonând „Cu sfinții”. După săvârșirea acestui act atât de graitor, familiile eroilor au împărțit între cei prezenți amăsurat obiceiului creștinesc, diferite mâncări. Intrând în s. biserică s'a încheiat serviciul dumnezeesc și dând mulțumită lui Dumnezeu ne-am împrăștiat fiecare la casa sa, ducând în inimă amintirea scumpă a celor 77 eroi ai comunei noastre.

Pilda această, care arată cum își înțeleg conducătorii comunei noastre, preoți, învățători, secretari chemarea, rămâne ca un merit deosebit, vrednic de recunoștința tuturor.

Coresp.

Marele geograf francez Emm. Martonne în București. Distinsul filoromân și savant dela Sorbona, Dl Emm. Martonne, care se interesează totdeauna atât de aproape de Români, vine și de astădată în mijlocul nostru, aducându-ni dragostea și interesul său nespuse de mare. Soc. Regală de Geografie, el cărei membru de onoare e și Dl Prof. Emm. Martonne, i-a convocat pe membrii săi din întreaga țară pe ziua de 6 Iunie, când Dl Prof. Emm. Martonne a ținut în amfiteatrul Fund. Univ. Carol I. conferința sa: „La nouvelle Roumanie dans la nouvelle Europe” cu proiecțiuni și tot atunci în 6 Iunie Dl Prof. R. G. Jeannal despre: „Voyage aux hautes montagnes à neiges éternelles de l'Afrique tropicale”, tot cu proiecțiuni. Această ședință extraordinară a înaltei Soc. Regale a fost prezidată de Augustul și Președinte M. S. Regele și de A. S. R. Principele Carol, Soc. Regală de Geografie nu ezită nici un moment de a răspunde cu aceeași dragoste și devotament reprezentantului marelui Sorbone și a invitat pe toți membrii ei din întreaga țară la un banchet, ce l-a oferit în cinstea marelui savant Emm. Martonne în seara de 7 Iunie la Otelul Bulevard. Banchetul a fost prezidat de Alteța Sa Regală Principele Carol.

lc.

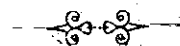
Cronica culturală și literară.

Centenarul nașterii poetului V. Alexandri s'a serbat Duminecă în 23 Mai v. a. c. în sala festivă a Școlii Normale cu colaborarea tuturor școlilor din localitate. Discursul festiv, apreciind bine activitatea literară a marelui nostru bard național, l-a ținut prof. dela Școala Normală din loc, Dl N. Tomici; s'au executat apoi frumoase cântece de corurile Școlii Normale și civile și reușite recitări de poezii din operă lui V. Alexandri de eleva Steluța Tomici și elevii Ștefanuț și Feneșan,

*

Casa pentru educația națională la Zăguzeni. Duminecă în 21. c. Casa pentru educația națională a aranjat a doua excursie, și anume în frunțașă comună Zăguzeni, unde a fost chemat și participat popor și din Prisaca, Jupa, Ruginosul și Valeaboului. Comitetul din Caransebeș, în frunte cu președintele colonel Petre Dobriceanu și însoțit de întreg corpul ofițeresc, de regimentul și de fanfara regimentului, a descălecat în sunetul fanfarei și a uralelor însuflețite ale popoului în comună, unde a fost întâmpinat de către un banderiu de feciori frumoși pe cai focoși. După bineventurare se începe serviciul divin, săvârșit de preoții T. Șandru, profesor și preot al garnizoanei din Caransebeș, Nic. Popovici (Prisaca) și F. Bria (Mutnic). Biserica se umple de ofițeri, domni și dame veniți dela Caransebeș și jur, apoi popor, tineri și bătrâni. Predica e rostită de preotul T. Șandru, frumos, limpede și la înțelesul tuturor. De pe o tribună, construită cu ramuri verzi, la adăpostul steagurilor naționale răsună vocea de metal, stentorică, a președintelui colonel Dobriceanu. Cuvântarea Dsale, cu chemarea de arhanghel, arată importanța ședințelor acestei societăți pentru binele popoului și țării în general și al fiecăruia în parte. Sfaturi pentru a deveni cetățeni folositori și însuflețiți, altruști, sfaturi pentru iubirea cârtii românești, sfaturi igienice, curg ca un fagure de miere, de pe buzele acestui om vrednic, către mulțimea adunată, care îl aclamă cu elan. Vorbește secretarul consistorial Dr. C. Cornean și Dr. G. Lăbonțiu, președintele tribunalului din Caransebeș, cari în cuvinte miezoase provoacă complăcerea adunării și foarte des sunt aclamați. La fiecare amintire a M. M. L. L. și a Casei Domnitoare poporul aclamă, iar fanfara cântă Imnul Regal. Oaspeților li-se servește, în fața bisericii, o masă copioasă, încât aranșorii ca și peste tot, așa și pentru aceasta au fost admirați. Au rostit toast vicepreședintele Dr. D. Stefan, agiul nostru primprocuror din Caransebeș, apoi Dr. C. Cornean, cărora li-a răspuns preotul localului G. Sperlea. Nu s'a isprăvit bine cu masa și au și început primele acorduri ale horei străbune, care n'a mai dat răgaz mesenilor, ci i-a mobilizat... pe loc. Președintele dl col. Dobriceanu începe, cu frumoasa satului, hora. Se înrolează apoi tinăr și bătrân, ofițeri și ostași, și în plină veselie se dansează până seara. Tineretul satului reprezintă piesa Florin și Florica de V. Alexandri, a cărei centenar de naștere îl serba în aceeași zi întreaga noastră țară, iar voinicii din Prisaca execută, în mijlocul horei, Călușorul. — Însuflețirea, voia bună, ce am observat la popor și chemarea noastră cât mai adese în mijlocul său, sunt fructele activității acestei societăți și ele ne îndeamnă la muncă și mai înțepită. — Proxima excursie se proiectează într-una din comunele de pe valea Timișului în sus.

În editura librăriei diecezane din Arad a apărut dicționarul juridic-administrativ și financiar maghiar-român compus de câțiva membrii ai tribunalului din Arad. Acest dicționar, în estenziune de peste 300 pagini, cuprinde toți termenii juridici, administrativi și financiari; costă 30 Lei.

Nr. 2005 E ex 1921.

PUBLICAȚIUNE.

Consistoriul diecezei ort. române a Caransebeșului dă în arendă la licitație publică pe anul economic 1921/22:

I. Sesiunile parohiale reduse din Alibunar (22 jug.), Berini, Birda, Căpăt (1/2 sesiune), Cebza, Cerna, Chevereșul-mare, Cliciova, Deliblata (1/2 sesiune), Denta (1/2 sesiune), Dragșina, Ferendia, Fizeș, Gataia, Gherteșiș, Ghilad (cea fostă protopresbiterală și cealaltă redusă), Hitiaș, Jebel (IV și V), Lighed (1 și 1/2 sesiune), Macedonia, Sacoșul-turcesc, Silagiu, Scăiuș, Șipet, Șoșdia, Ticvaniul-mic, Târnova, Togr, Uliuc, Unip, Voiteg și Vucova.

II. Pământul aparținător „Fundațiunii Simeon Nicolaeviciu” din Lighed (81 jugere 1024 st. □) și pământul aparținător „Fundațiunii George Popoviciu” din Cliciova (2 jugere).

III. Sesjunile parohiale vacante din Bănia, Banloc, Bârna, Boeșa-română, Bozovici, Broșteni, Coșteiul Vârșetului, Criciova, Crivina Făgetului, Crivina Lugoșului, Dalboșeț, Denta, Ezeriș, Gataia, Honorici, Iam, Jebel (cea fostă protopresbiterală), Lugoș (cea vacantă și cea diaconală), Logoșel, Luncani, Mărcina, Mehadica, Opațița, Oreșat, Poeni, Rachitova, Sacoșul-unguresc, Sân-Mihai, Sărăzani, Satu-nou, Scăiuș, Semlacul-mare, Șipet (cea vacantă și cea diaconală), Srediștea-mică, Teregova, Valeadeni, Vrani, Voivodinț.

Terminul de licitațiune îl vor fixa comisarii consistoriali esmiși la fața locului pentru ținerea licitației.

La licitație se admit numai acei reflectanți, cari depun vadiul recerut și anume de fiecare juger de pământ sesional din tractele protopresbiterale: Buziaș, Ciacova și Panțiova câte șase (6) Lei, din tractele: Biserica-albă, Vârșeț câte patru (4) Lei iar din tractele Bogșa, Caransebeș, Făget, Logoș, Oravița și Mehadia câte trei (3) Lei.

În termen de opt zile, socotit dela ținerea licitației, să pot înainta supraoferte în scris la Consistoriul diecezan, având supraoferțele a fi înzestrate cu vadiul statorit, apoi cu declarația oferentilor, că cunosc atât condițiunile de licitație, cât și pământul la care reflectează, precum și cu indicarea garanției materiale oferite în privința plății arenzii.

Consistoriul diecezan își rezervă dreptul a decide liber asupra ofertelor și respective a respinge orșice ofertă fără considerație la mărimea lui și fără nici o motivare și cu deosebire se accentuează, că întrucât arenda anuală oferită nu va fi mulțămitoare, se va publica licitațiune nouă, sau să va lăsa pământul de pășune. Despre acceptarea sau respingerea ofertelor vor fi avizați cei interesați, iar până atunci li-se interzice strict de a intra în pământ.

Atât Consistoriul diecezan cât și arendașul abzie de dreptul de a pretinde vre-o despăgubire, dacă prin o măsurare ulterioară s'ar constata, că pământul dat și luat în arendă e mai mare sau mai mic decât ce se arată în contractul de arendă, pentru că arendașul are să vadă pământul, ce se arendează și se declare în contract, că cunoaște acest pământ și îl arendează după cum se află de prezent în natură.

Arendașul e dator să plătească prețul de arendă pro 1921/22 în trei rate egale și anume I rată îndată după ce s'a subscris contractul din partea ambelor părți contrehente, a II-a rată la 1/14 Iunie 1922 și a III-a rată la 15/28 August 1922.

De dorit este însă ca arenda să se plătească tot pe câte un an înainte.

Vadiul se socotește în rata din urmă, adică în rata cu care se sfârșește contractul de arendă.

Prețul de arendă arendașul are să-l solvească și respective să-l trimită deadreptul la Cassa diecezană și nu se relaxează sub nici un titlu.

Darea de stat și cea comunală după pământul ce formează obiectul de arendă, o plătește Consistoriul diecezan și arendașul se oprește a plăti aceste dări, căci sumele plătite nu i-se vor rebonifica.

Păzitorii de țarină însă are să-i plătească arendașul, deasemenea dările după contractul de arendă și de venit.

Arendașul e obligat a face economie rațională pelângă sistemul de sămănătură turnus.

Subarendarea pământului, ce se ia în arendă, este interzisă.

Dacă arendașul n'ar împlini, fie numai una dintre condițiunile și deobligamentele stipulate în contractul de arendă și îndeosebi n'ar plăti vre-o rată de arendă la timpul statorit, Consistoriul diecezan are dreptul a desface îndată contractul de arendă, a scoate pe arendaș din pământ și a esarenda pământul ce formează obiect de arendă unui alt arendaș fără ca arendașul să aibă dreptul a cere vre-o despăgubire. Consistoriul își susține dreptul de regres neatins.

În privință oricărei neînțelegeri, ce s'ar putea naște între contraheți arendașul va avea a se supune judecătorei de ocol din Caransebeș, precum și procedurii sumare.

Toate speșele împreunate cu încheierea contractului și respective competența erarială după contract, precum și speșele și daunele ce le cauzează arendașul Consistoriului diecezan prin neîmplinirea vre-unei condițiuni de contract, are să le supoarte arendașul.

Întrucât ar lua în arendă mai mulți arendași vre-o parteală de pământ, acéia sunt solidar deobligați la toate cele cuprinse în contractul de arendă, adecă unul pentru toți și toți pentru unul.

În fine se obsearvă, că Consistoriul diecezan nu primește nici o răspundere pentru eventualele urmări ale reformei agrare și respective pentru eventuala desfacere a contractelor de arendă din partea organelor stătului.

Caransebeș în 22 Maiu 1921.

Episcopul diecezan :

Dr. Iosif Traian Badescu

La »Tipografia și Librăria Diecezană«

din Caransebeș

se primesc

4 elevi

cu pregătire de două clase liceale sau civile și anume: 1 elev la Librărie și 3 elevi la Tipografie.

LA

LIBRĂRIA DIECEZANĂ

din Caransebeș

se vinde hârtie (maculatură)

Kgr. Lei 8.—

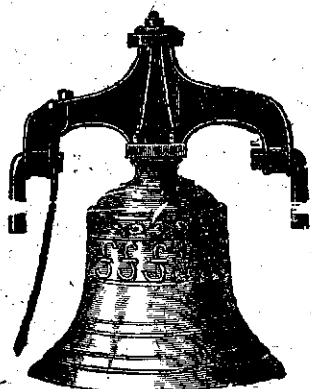

FIUL LUI ANTONIU NOVOTNY,

turnătorie de clopote

și fabrică de scaune de fer pentru clopote

TIMIȘOARA-FABRIC.

11-52

Calculări de preț să trimită gratuit.